REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN PREHRANO

Dunajska cesta 22, 1000 Ljubljana

T: 01 478 90 00
E: gp.mkgp@gov.si
www.mkgp.gov.si

PROGRAM ISKANJA ALTERNATIVNIH PAŠ IN KARAKTERISTIKE MEDU V POVEZAVI S POVZROČITELJI MEDENJA ZA OBDOBJE 2026 - 2027

v skladu z Uredbo o izvajanju intervencij v sektorju čebelarskih proizvodov iz strateškega načrta skupne kmetijske politike 2023 – 2027 (Uradni list RS, št.17/23, 58/23 in 92/24)

Ljubljana, junij 2025

KAZALO

1. Uvod 3
2. Cilji podintervencije 4
3. Območja, na katerih se izvede raziskava 4
4. Vsebina raziskave 4
5. Pogoji, ki jih morajo izpolnjevati ponudniki 5
6. Vsebina poročila o ugotovitvah raziskave 5
7. Specifikacija upravičenih stroškov 6

1. Uvod

V Sloveniji se čebelarstvu posveča posebna pozornost, kar se zrcali v celostni podpori slovenskemu čebelarstvu. Od leta 2005 naprej se uspešno izvajajo triletni evropski programi ukrepov na področju čebelarstva, vzpostavljena je javna svetovalna služba v čebelarstvu, ki skrbi za ohranitev kranjske čebele, ozavešča pa tudi širšo javnosti o pomenu čebel, izvaja se rejski program za kranjsko čebelo za katerega je pristojna Priznana rejska organizacija za kranjsko čebelo, za zdravstveno varstvo čebel pa skrbi javna specialistična veterinarska služba.

Na podlagi Uredbe (EU) 2021/2116 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 2. decembra 2021 o financiranju, upravljanju in spremljanju skupne kmetijske politike je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljnem besedilu: ministrstvo) skupaj s strokovnimi institucijami pripravilo Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023 – 2027 za Slovenijo (v nadaljevanju: strateški načrt), ki je bil potrjen z Izvedbenim sklepom Komisije C(2022) 7574 z dne 28. 10. 2022 o odobritvi strateškega načrta SKP za obdobje 2023–2027 za Slovenijo za podporo Unije. Uredba o izvajanju intervencij v sektorju čebelarskih proizvodov iz strateškega načrta skupne kmetijske politike 2023–2027 je izvedbeni akt strateškega načrta in predvideva naslednje intervencije: prenos znanja v čebelarstvu, podpora čebelarjem in čebelarskim društvom, vzreja čebeljih matic, raziskovalno delo na področju čebelarstva, promocija in raziskava trga sektorja čebelarstvo ter kakovost in varnost čebeljih pridelkov. V sklopu intervecije raziskovalno delo na področju čebelarstva se bo izvajalo sedem podintervencij: karakterizacija čebeljih pridelkov, ugotavljanje učinkov masaže z medom, **iskanje alternativnih paš in karakteristike medu v povezavi s povzročitelji medenja**, razvoj in testiranje tehnologij za povečanje ekonomičnosti in trajnosti v upravljanju s čebeljimi družinami preko inovacijskih projektov, testni čebelnjaki za nadzor varoze ter izdelava in vzdrževanje aplikacije za vnos podatkov in obveščanje čebelarjev, raziskave na področju uporabe apitehničnih ukrepov in drugih načinov za zatiranje varoze ter analiza čebeljih pridelkov.

V zadnjem desetletju se zaradi spremenjenih klimatskih in vremenskih razmer spreminjajo tudi pašni viri za čebele, kar vpliva na pridelavo medu in na samo oskrbo čebeljih družin. Zaradi spremembe podnebja bi za čebele lahko bile zanimive tudi paše na višjih in preostalih legah, zato se bo na ta območja pilotno namestilo opazovalne postaje, kjer se bo ugotavljalo donos medu in ugotavljalo povzročitelje medenja. Ugotavljalo se bo tudi v kakšni meri pride do medenja smreke, jelke, javorja, kostanja, lipe, itd. Z raziskavo se bo ugotovilo, ali so paše na višjih legah za čebelarje zanimive, zato bi se v primeru ugodnih rezultatov po zaključku raziskave, novo postavljene opazovalne postaje lahko vključile v sistem opazovalno napovedovalne službe medenja. Raziskava bo naslovila tudi ocenjevanje gostote in konkurenčnosti med čebeljimi družinami, ki tekmujejo za isti vir.

Za izvedbo raziskave se mora uporabljati komplet osnovne opreme, ki jo je ministrstvo na osnovi Uredbe o izvajanju Programa ukrepov na področju čebelarstva v Republiki Sloveniji v letih 2020-2022 (Uradni list RS, št. 78/19, 85/20, 110/20, 54/21 in 97/21) z javnim razpisom za ukrep sofinanciranje nakupa opreme za izvedbo raziskave iskanja alternativnih paš in karakteristike medu v povezavi s povzročitelji medenja v programskem obdobju 2020–2022 (Uradni list RS, št. 100/21) že sofinanciralo upravičencu Čebelarski zvezi Slovenije.

Komplet osnovne opreme sestavljajo:

1. 1 naprava HPLC s pripadajočo opremo in računalniškim programom ter z RI, DAD in ECD detektorjem, primerna za analizo sestave medu in mane oziroma nektarja;
2. 35 hišic s kovinsko lestvijo in kovinskim podstavkom v velikosti, ki ustreza dimenzijam 1 kosa opreme iz 3. in 4. točke tega odstavka;
3. 35 AŽ-panjev, 11+3-satni s testnim vložkom;
4. 35 tehtnic z vremensko postajo, ki mora omogočati sporočanje meritev po SMS-sporočilih ali spletni aplikaciji in ki omogoča povezovanje v sistem opazovalno-napovedovalne službe medenja.

Komplet osnovne opreme mora biti izvajalcu raziskave dan v uporabo brezplačno v času od 17. 8. 2025 oziroma od podpisa pogodbe z izvajalecem do 16. 8. 2027.

Oprema, ki se bo uporabila za ocenjevanje gostote in konkurenčnosti med čebeljimi družinami, ki tekmujejo za isti vir, zagotavlja izvajalec sam.

2. Cilji podintervencije

Cilji podintervencije so:
- ugotavljanje medenja na območjih z višjo nadmorsko višino na obstoječih ali novih lokacijah opazovalnih postajah;
- določiti molekularne parametre za identifikacijo vira maninih elementov;
- določanje botaničnih in maninih elementov v izbranih vzorcih medu;
- ugotoviti kompeticijo med družinami s hkratnim spremljanjem družin na istih virih;
- analiza donosov na opazovalnih postajah in primerjava s prejšnjimi sezonami ter interpretacija rezultatov v povezavi z zaznanimi povzročitelji ter vremenom.

Kazalnik podintervencije je:
- število pogodb.

3. Območja, na katerih se izvede raziskava

Na območju Slovenije se opazovalne postaje za ugotavljanje donosa medu in ugotavljanje povzročiteljev medenja pilotno namestijo na višjih in preostalih legah na vsaj 25 različnih lokacijah, ki so izbrane po strokovni presoji izvajalca.

4. Lokacija za ocenjevanje gostote in konkurenčnosti med čebeljimi družinami, ki tekmujejo za isti vir se določi na kmetijskem viru rastlin po strokovni presoji izvajalca.Vsebina raziskave

Raziskava mora zajemati sledeče vsebine:

- opraviti raziskavo na vsaj 25 opazovalnih postajah, pri čemer vsaka posamezna opazovalna postaja zajema 1 hišico s kovinsko lestvijo in kovinskim podstavkom, 1 AŽ-panj (11+3-satni s testnim vložkom) in 1 tehtnico z vremensko postajo (ki mora omogočati sporočanje meritev po SMS-sporočilih ali spletni aplikaciji in ki omogoča povezovanje v sistem opazovalno-napovedovalne službe medenja);

- vsaka posamezna opazovalna postaja mora biti označena in na njej se mora beležiti podatke o masi čebeljih družin (donos medu), temperaturi, vlagi, vetru, padavinah;

- na vsaki posamezni opazovalni postaji se mora vzdrževati 1 čebelja družina;

- vizualno spremljati prisotnost povzročiteljev medenja v okolici opazovalne postaje glede na razpoložljivost medenja;

- vzorčiti skupno od najmanj 50 do največ 100 povzročiteljev medenja glede na njihovo razpoložljivost v okolici opazovalnih postaj;

- na najmanj 50 do največ 100 vzorcih povzročiteljev medenja izvesti molekularne analize (analize DNK za identifikacijo povzročiteljev medenja);

- vzorčiti skupno od najmanj 50 do največ 100 vzorcih mane glede na razpoložljivost medenja v okolici opazovalnih postaj na način, da se pridobi kapljice mane ali da se vzorči vsebino medenega želodčka čebele delavke pred prihodom v panj. V primeru, da v oklici opazovalnih postaj ni medenja, se vzorce lahko odvzame v okolici drugih opazovalnih postaj, kjer je medenje;

- na najmanj 50 do največ 100 vzorcih mane izvesti kromatografske analize sladkorjev v mani z napravo HPLC, ki je del kompleta osnovne opreme;

- na vsaj 5 vzorcih medu določiti botanične ter manine elemente;

- opraviti raziskavo na eni dodatni lokaciji za ocenjevanje gostote in konkurenčnosti med čebeljimi družinami, ki tekmujejo za isti vir, na njej označiti in vzdrževati 10 čebeljih družin, ki so posamično opremljeni s tehtnico za nadzor čebeljih družin. V vsakem panju je potrebno beležiti maso čebeljih družin (donos medu), oceniti jakost družin na začetku in koncu raziskave. Potrebno je izvesti tudi analizo donosov medu v povezavi z jakostjo družin, na podlagi razpoložljivih virov in vremenskih razmer;

- analizirati donose na opazovalnih postajah in opraviti primerjavo s prejšnjimi sezonami ter opraviti interpretacijo rezultatov v povezavi z zaznanimi povzročitelji ter vremenom.

Podintervencija se izvaja v:

- 1. mejnik od 17. avgusta 2025 oziroma od podpisa pogodbe z izvajalcem do 16. avgusta 2026;
- 2. mejnik od 17. avgusta 2026 do 16. avgusta 2027.

5. Pogoji, ki jih morajo izpolnjevati ponudniki

Pogoji, ki jih morajo izpolnjevati izvajalci raziskave so:

- na javno naročilo se lahko prijavi pravna oseba, ki je vpisana v evidenco izvajalcev znanstvenoraziskovalne dejavnosti Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije ter izpolnjuje pogoje, predpisane z Zakonom o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti (Uradni list RS, št. 186/21, 40/23 in 102/24);

- raziskavo izvaja projektna skupina, ki jo sestavljajo vodja raziskave, raziskovalci ter strokovni in tehnični sodelavci;

- vodja raziskave mora imeti doktorat znanosti s področja naravoslovja in v zadnjih petih letih objavljen vsaj en znanstveni prispevek s področja čebelarstva v znanstveni literaturi, kar je razvidno iz baze SICRIS in imeti najmanj tri leta izkušenj na področju čebelarjenja, kar je razvidno iz registra čebelnjakov ali mora biti zaposlen pri pravni osebi, ki ima že najmanj tri leta registriran čebelnjak v registru čebelnjakov;

- imeti na razpolago laboratorij za izvajanje molekularno-bioloških analiz. Ponudnik storitve mora podati izjavo, da ima na razpolago laboratorij oz. da ga bo koristil pri drugem gospodarskem subjektu;

- ob ponudbi predložiti specifikacijo stroškov. Pri stroških analiz sladkorjev v mani, ne smejo biti vračunani stroški opreme (naprava HPLC s pripadajočo opremo in računalniškim programom ter z RI, DAD in ECD detektorjem, primerna za analizo sestave medu in mane oziroma nektarja), ki je že bila sofinancirana.

6. Vsebina poročila o ugotovitvah raziskave

Ob vsakem mejniku mora izvajalec pripraviti poročilo o izvedbi raziskave, ki vključuje rezultate, interpretacijo rezultatov in splošne ugotovitve.

Poročilo zadnjega mejnika mora biti predstavljeno širši javnosti pred 10. septembrom 2027. O načinu predstavitve (predavanje, posvet, članki, video posnetki) in terminu predstavitve poročila odloči izvajalec. O načinu in terminu predstavitve izvajalec obvesti ministrstvo in Agencijo RS za kmetijske trge in razvoj podeželja do 10. avgusta 2027.

Poročila morajo biti po izvedbi pogodbenih del v skladu s pogodbenimi roki objavljena na spletni strani izvajalca in na ta način dostopna širši javnosti oz. vsem zainteresiranim.

Izvajalec mora pri objavi rezultatov raziskave in pri vseh drugih oblikah javnega predstavljanja navesti, da so doseženi rezultati nastali v okviru strateškega načrta, ki je bil financiran iz sredstev državnega proračuna in proračuna Evropske unije.

7. Specifikacija upravičenih stroškov

Upravičeni stroški raziskave Iskanja alternativnih paš in karakteristike medu v povezavi s povzročitelji medenja, so stroški dela in materialni stroški. Za stroške dela mora izvajalec predložiti mesečne časovnice za opravljene ure ter višino urne postavke za opravljeno delo za vse člane projektne skupine, za materialne stroške pa kopije računov z dokazili o plačilu, iz katerih mora biti jasno razvidno, da so materialni stroški povezani z raziskavo. Vse naštete obveznosti glede upravičenih stroškov veljajo tudi za podizvajalce. Potni nalogi spadajo k stroškom dela.